

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 23 lipca 2013 r., wydanym w sprawie z wniosku S. P. z udziałem A. D. (1) (brzmienie nazwiska wskazane w komparycji orzeczenia) i innych uczestników, Sąd Rejonowy w Skierniewicach VIII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w R. stwierdził, że S. P. i M. P. stali się z mocy samego prawa, z dniem 4 listopada 1971 r., na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych i na warunkach małżeńskiej wspólności majątkowej, właścicielami nieruchomości rolnej położonej we wsi D. gm. R. (...) o powierzchni 0,02 ha, oznaczonej jako działka nr (...), dla której nie jest prowadzona księga wieczysta ani zbiór dokumentów, jak również ustalił, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Od powyższego postanowienia apelację złożył uczestnik A. D. (2), zaskarżając je w całości oraz zarzucając:

- niewłaściwe zastosowanie przepisów ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych poprzez stwierdzenie nabycia przez M. P. własności całej działki nr (...) o powierzchni 0,02 ha, podczas gdy w rzeczywistości w dniu 4 listopada 1971 r. była ona w samoistnym posiadaniu jedynie budynku gospodarczego posadowionego na części działki, a pozostały teren działki stanowiący jej przeważającą część znajdował się w posiadaniu T. S.. Skarżący wywiódł dalej, że skoro część działki znajdująca się w posiadaniu M. P. nie odpowiadała ustawowej normie powierzchniowej – 0,2 ha, to nie można uznać jej za nieruchomość rolną, a tym samym nie stosują się do niej przepisy ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych;
- przychylenie się do nieprawdziwych twierdzeń wnioskodawców, którzy byli samoistnymi posiadaczami tylko części przedmiotowej działki;
- uwzględnienie wniosku dotyczącego nieruchomości o powierzchni nieprzekraczającej 0,2 ha;
- wydanie orzeczenia na podstawie fałszywych zeznań świadków i dokumentów wątpliwej wiarygodności;
- uchybienia w danych osobowych stron podanych zarówno we wniosku, jak i w zaskarżonym postanowieniu, w szczególności skarżący zwrócił uwagę na nieprawidłowe brzmienie jego nazwiska.

Przy tak sformułowanych zarzutach strona apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 23 września 2013 r. Sąd z urzędu sprostował dane osobowe skarżącego uczestnika zawarte w orzeczeniu kończącym z dnia 23 lipca 2013 r. oraz we wcześniejszych postanowieniach, wprowadzając do nich jego prawidłowe personalia w brzmieniu (...) w miejsce omyłkowo użytego (...).

Na rozprawie w dniu 20 maja 2014 r. przed Sądem Okręgowym wnioskodawca oraz uczestniczka postępowania G. G. wnieśli o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skutkiem złożonej apelacji było uchylenie zaskarżonego postanowienia z powodu nieważności postępowania z jednoczesnym zniesieniem tego postępowania w całości oraz przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Skierniewicach VIII Zamiejscowemu Wydziałowi Cywilnemu z siedzibą w R. do ponownego rozpoznania, a także rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Wprawdzie apelujący nie zgłosił wyraźnie zarzutu nieważności, jednakże jego zastrzeżenia odnośnie popełnionych przez Sąd uchybień związanych z danymi osobowymi stron zwracają uwagę na zaistniałe uchybienia proceduralne, których skutkiem stało się nie tylko popełnienie oczywistej omyłki przy redagowaniu orzeczenia, ale także o wiele dalej idące konsekwencje w postaci pozbawienia jednej ze stron postępowania możliwości obrony swoich praw przed Sądem; ponadto stosownie do art. 378 § 1 in fine k.p.c. w

związku z art. 13 § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji w granicach zaskarżenia zobowiązany jest wziąć pod uwagę nieważność postępowania z urzędu.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że postępowanie przed Sądem I instancji, dotknięte było nieważnością z przyczyn, o których mowa w treści art. 379 pkt 5 k.p.c. Jak się bowiem podkreśla w judykaturze, sytuacja taka zachodzi wtedy, gdy z powodu uchybień procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (tak np. w wyroku SN z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, opubl. OSP Nr 3/75 poz. 66, w postanowieniu SN z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, opubl. Prok. i Pr. Nr 5/99 poz. 41 lub w wyroku SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, opubl. baza prawna LEX Nr 55517). Analizując, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba w pierwszej kolejności rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (tak w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, opubl. baza prawna LEX Nr 424315).

W przedmiotowej sprawie, na skutek wskazania przez wnioskodawców błędnych danych osobowych uczestnika postępowania A. D. (2), nie doręczono mu odpisu wniosku wszczynającego postępowanie i zawiadomienia o terminie jedynej rozprawy przed Sądem I instancji wyznaczonej na dzień 23 lipca 2013 r., po zamknięciu której Sąd w tymże dniu wydał orzeczenie merytorycznie rozstrzygające sprawę. W protokole rozprawy odnotowano, że doszło do skutecznego i prawidłowego doręczenia zawiadomienia dla A. D. (2) w trybie awizo, jednak Sąd Rejonowy doszedł do tego wniosku, opierając się na błędnych przesłankach. Doręczenie może zostać uznane za prawidłowe na podstawie art. 139 k.p.c. jedynie wówczas, gdy było prawidłowo zaadresowane. Ponieważ jednak pracownik sekretariatu, adresując przedmiotową przesyłkę, nieświadomie powielił zawarty we wniosku błąd w nazwisku uczestnika, zawiadomienie nie mogło ani zostać doręczone A. D. (2), ani też przez niego odebrane na podstawie pozostawionego przez doręczyciela awiza. W konsekwencji przyjąć trzeba, że uczestnik postępowania nie został prawidłowo zawiadomiony o terminie jedynej rozprawy w toku postępowania, bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia rozstrzygającego sprawę. W konsekwencji A. D. (2) nie wiedział o toczącym się postępowaniu, nie miał możliwości ustosunkować do tego twierzeń i żądań wniosku, zająć merytorycznego stanowiska w sprawie ani też podejmować skutecznie jakichkolwiek czynności procesowych, w tym chociażby związanych ze zgłoszeniem stosownych wniosków dowodowych na poparcie swoich twierzeń.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy jest zdania, że w przedmiotowej sprawie A. D. (2), mający status uczestnika postępowania i będący osobą zainteresowaną w jej rozstrzygnięciu, został pozbawiony możliwości obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Podkreślić należy, że choć sytuacja taka stanowi poważne uchybienie przepisom regulującym procedurę cywilną, to jednak trudno zarzucić Sądowi I instancji jakiegokolwiek zaniedbania, których skutkiem było zaistnienie opisanej wyżej nieprawidłowości. Jasne jest, że organ orzekający opiera się w zakresie danych osobowych stron na informacjach uzyskiwanych od podmiotu wszczynającego postępowanie i najczęściej nie ma możliwości ich zweryfikowania ani powodu, aby to uczynić, działając w zaufaniu do tych informacji. Nieważność dotychczasowego postępowania jest konsekwencją zaniedbania wnioskodawców, którzy przed wszczęciem postępowania nie dołożyli należytej staranności przy ustalaniu danych osobowych innych stron postępowania w celu wypełnienia swojego obowiązku procesowego wynikającego z art. 187 § 1 in initio k.p.c. w związku z art. 126 § 1 pkt. 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. W tej sytuacji konieczne jest uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienie dotychczasowego postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Skierniewicach VIII Zamiejscowemu Wydziałowi Cywilnemu z siedzibą w R. z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego; podstawą prawną takiego rozstrzygnięcia jest art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Jednocześnie wobec stwierdzenia nieważności postępowania i konieczności jego ponownego przeprowadzenia bezprzedmiotowe jest rozpoznawanie na obecnym etapie postępowania pozostałych

zarzutów podniesionych w apelacji dotyczących kwestii merytorycznych związanych z zasadnością zaskarżonego i w konsekwencji uchylonego orzeczenia.

Jedyne zalecenie Sądu odwoławczego dla Sądu niższej instancji zmierza do zachowania prawidłowości doręczeń dla stron w toku postępowania, w szczególności z uwzględnieniem prawidłowości brzmienia ich nazwisk – w takim zakresie, w jakim dane te są Sądowi znane lub możliwe do zweryfikowania w wypadku dostrzeżenia takiej potrzeby.

Na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. z urzędu sprostowaniu podlegała komparycja postanowienia w zakresie oznaczenia sądu. Zamiejscowy wydział Sądu, w którym zapadło zaskarżone orzeczenie, ma bowiem swoją siedzibę w R., nie zaś w S., jak omyłkowo podano w treści przedmiotowego postanowienia.